YUNANİSTAN'IN MAKSİMALİST POLİTİKALARINDA DOĞU AKDENİZ

OĞUZHAN DEMİRDÖĞEN
Araştırmacı ORSAM

> Akim kalan Eastmed Projesi'nin ardından Yunanistan, son dönemde dikkat çekici bir şekilde ABD ve Avrupa ülkeleriyle müttefiklik ilişkilerini ön plana çıkararak Türkiye ile gerginliği arttırmaktadır.

Yunanistan, adalar, kıta ve hava sahanlığı ile Doğu Akdeniz hususlarında yaşanan anlaşmazlıklarda başta Fransa olmak üzere Avrupa ülkelerinin ve ABD'nin desteğini almaktadır. Akim kalan Eastmed Projesi'nin ardından Yunanistan, son dönemde dikkat çekici bir şekilde ABD ve Avrupa ülkeleriyle müttefiklik ilişkilerini ön plana çıkararak Türkiye ile gerginliği arttırmaktadır. Bununla birlikte Yunan medyasında Türkiye'nin kendi çıkarlarını ve sınırlarını korumak için Suriye'de, Kuzey Kıbrıs'ta ve Libya'daki varlığının meşruiyeti sorgulanarak Fransa ve İtalya'nın da bölgede yaşanabilecek en kötü senaryoya hazırlık yaptığı belirtilmektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin Mavi Vatan Doktrini'ne karşı Yunan medyasında konuyla ilgili akademisyenler ve şirketler tarafından hükûmete, münhasır ekonomik bölgelerinin tek taraflı olarak ilan edilmesi, Ege'de karasularının 12 deniz miline çıkarılması ve adalarda 6 deniz miline çıkarılması noktasında baskı yapılmaktadır.

YUNANİSTAN'IN GERGİNLİĞİ ARTTIRAN GİRİŞİMLERİ

Öte yandan Hindistan'ın Pakistan ile yaşadığı Keşmir sorunu ve Türkiye'nin Yunanistan ile yaşadığı birçok sorun, Hindistan ve Yunanistan arasında siyasi yakınlaşmaya neden olmaktadır. Bu yakınlaşma iki ülke arasında ekonomik, ticari ve yatırım konularında da gelişmelerin yaşanmasına zemin hazırlamıştır. Ancak yapılacak iş birliklerini daha fazla teşvik edebilmek amacıyla Yunan kamuoyunun hazırlanması ve Türkiye kaynaklı tehdit algısının daha da arttırılması gerekmiştir. Bu doğrultuda da Yunan kamuoyuna Yunan-Hint yakınlaşması, sözde Türkiye'nin Pakistan'dan nükleer füze alma girişimlerine karşı gelişen bir ittifak olduğu şeklinde lanse edilmiştir. Hint tarafında ise Türkiye'nin, Suriye'nin doğusundaki askerlerini Keşmir'e göndermeye hazırlandığı haberi başta India Today olmak üzere bazı Hint haber sitelerinde ve sosyal medyada paylaşılmıştır.

Böylece ittifakın Hindistan ayağında da Türkiye karşıtı ve Yunanistan yanlısı Hint kamuoyu oluşturulmaya çalışılmıştır. Kamuoyunun bu şekilde yönlendirilmesi üzerine Yunan-Hint ortaklığında silah üretiminin gerçekleştirilmesi gerekliliğine dair propaganda yayılmaya başlamıştır.

Hindistan ile geliştirilen ortaklığın yanı sıra Yunan tarafı Doğu Akdeniz'de maksimalist amaçları doğrultusunda yaşanılan anlaşmazlıkları ABD ve Avrupa Birliği'ni (AB) arkasına alarak kendi lehine çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda Yunanistan, silahlanma faaliyetlerini arttırmaktadır. Geçtiğimiz yıl Fransa'dan en az 3 milyar dolar tutarında modern donanımlı savaş gemileri satın almıştır. Bununla birlikte üçüncü ülkelerin saldırısına karşı Paris ve Atina arasında askerî iş birliği anlaşması imzalanmıştır. Ayrıca Yunanistan, yine Fransa'dan satın aldığı Rafale tipi savaş uçaklarıyla birlikte savaş gemilerini, Ege ve Doğu Akdeniz'de kullanarak etkinlik alanını kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır. Bunların mali boyutunda dikkat çekilmesi gereken husus ise ülkede kemer sıkma politikalarıyla özelleştirme girişimlerinin gündemde olduğu bir dönemde bu kadar büyük savunma ve silah harcamalarının yapılmasıdır. Mali sıkılaşma ve kaynak üretme çabalarıyla birlikte yüksek savunma ve silahlanma harcamalarının aynı dönemde yapılması Yunan tarafının bu konulara ne kadar fazla önem verdiğinin bir göstergesi niteliğindedir. Diğer yandan aşağıdaki haritalarda görüldüğü üzere Yunanistan'ın son dönemki silahlanma faaliyetlerine ek olarak, Girit dâhil olmak üzere ülkedeki 9 ABD üssüyle birlikte gayriaskerî statüdeki 12 Ada bölgesinde de Fransa'ya bir deniz üssü verilmesi planlandığına dair gelişmeler söz konusudur.

Hint-Arap-Yunan Koridoru Projesi ise Çin'in Kuşak Yol İnisiyatifi'ne karşı Hindistan'ın yeni bir ticari yol olarak Mumbai ve Ratnagiri Limanlarından başlayarak Yunanistan'ın Pire Limanı'nda sona erecek şekilde tasarlanmıştır. Ancak bu rotada yer alan İsrail'in Hayfa Limanı'nda Çin devletine ait Şanghay Uluslararası Liman Grubu'nun (SIPG) 1,7 milyar dolarlık yatırımı bulunmaktadır ve buradaki bir terminal 25 yıl boyunca bu şirket tarafından yönetilecektir.

Harita 1: Yunanistan'da Yer Alan ABD Üsleri ve Kurulması Planlanan Fransız Deniz Üssü

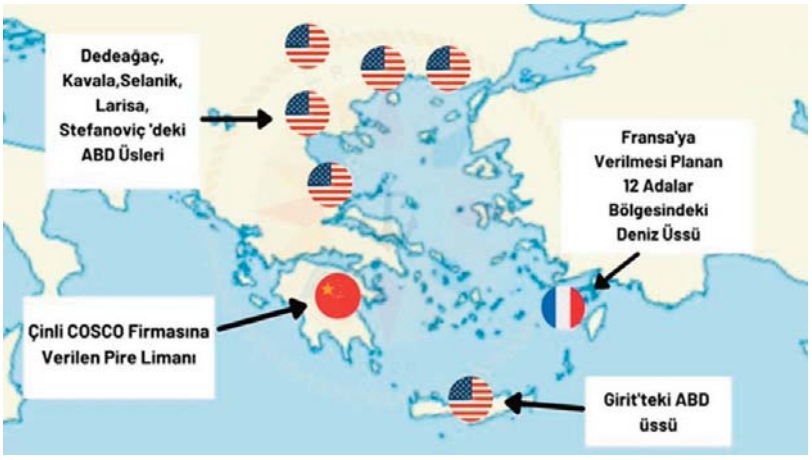

Kaynak: TURK DEGS

Koridor projesinin son durağı olacak Yunanistan'da ise 2016 yılında özelleştirme anlaşması kapsamında Çinli COSCO şirketi, Pire Liman'ının %51 hissesini 280 milyon avroya satın almıştır. Buna ek olarak şirketin ek %16'lık hisse satın almak için taahhütlerini yerine getirmesiyle şirket limandaki toplam hisse oranını geçen 2021 itibarıyla %67'ye çıkarmıştır.

> Koridorda yer almayan ama Doğu Akdeniz için önemli olan Mısır'da ise 2021 Ekim ayı içerisinde Hindistan ve Yunanistan ile askerî ve enerjiyle ilgili alanlarda yakınlaşma yaşanmıştır. Ancak koridor projesinde Mısır'a yer verilmemesi hatta Mısır'ın Süveyş Kanalı'na alternatif olarak oluşturulması, iki ülke ilişkilerinde dengeyi bozabilecek unsur olarak ön plana çıkabilir.

Harita 3: İsrail, Rum Yönetimi ve Yunanistan'dan Geçecek Avrasya Enterkonnekte Projesi

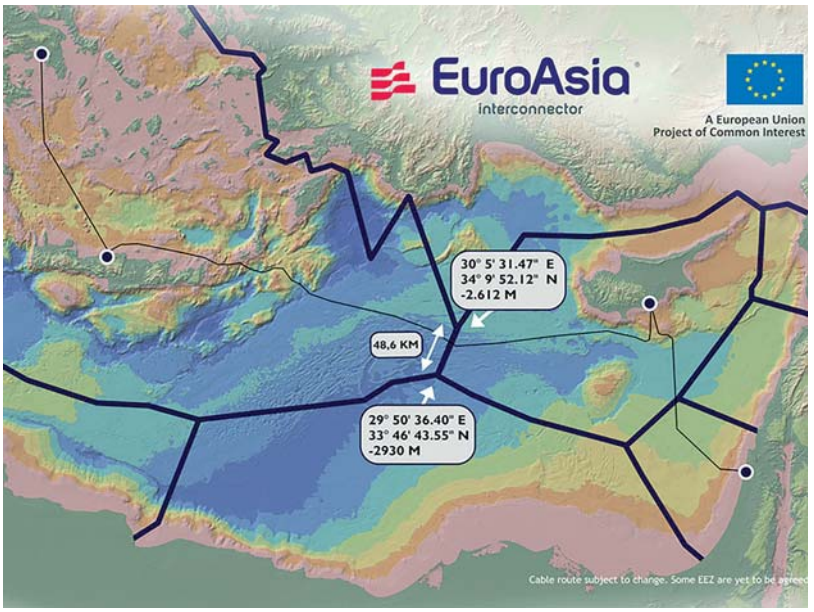

Kaynak: EuroAsia Interconnector

Çin'in bölgedeki liman yatırımları, Hindistan'ın koridor projesini gerçekleştirmeyi planladığı rota üzerindeki önemli durakları kapsamaktadır. Özellikle Çin, kendi inisiyatif projesini baltalayacak ve açıkça buna tepki olarak tasarlanan bu projeyi tolere etmesi normal şartlarda mümkün görünmemektedir. Bu da projedeki ülkeler açısından tedarik güvenliğini yine riske edecek bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Koridorda yer almayan ama Doğu Akdeniz için önemli olan Mısır'da ise 2021 Ekim ayı içerisinde Hindistan ve Yunanistan ile askerî ve enerjiyle ilgili alanlarda yakınlaşma yaşanmıştır. Ancak koridor projesinde Mısır'a yer verilmemesi hatta Mısır'ın Süveyş Kanalı'na alternatif olarak oluşturulması, iki ülke ilişkilerinde dengeyi bozabilecek unsur olarak ön plana çıkabilir.

Harita 2: Çin'in Akdeniz Kıyılarındaki Liman Yatırımları

Kaynak: TURK DEGS

MISIR-YUNANİSTAN VE İSRAİL-YUNANİSTAN ENTERKONNEKTE PROJELERİ

Enerji alanında yaşanan gelişme ise Yunanistan ve Mısır'ın iki ülkeyi birbirine bağlayan büyük elektrik hattı inşa etmek için bir ön anlaş-

ma imzalamıştır. Güneydoğu Akdeniz'de Avrupa ve Afrika arasında imzalanacak bu türde ilk olacak anlaşmayla elektrik fazlası olan Mısır, Avrupa'ya elektrik satışını gerçekleştirebilecektir. Mısır, ucuz yenilenebilir enerji üreticisi olarak bölgesel bir ihracat merkezi olmayı hedeflemektedir. Ancak yapılması planlanan denizaltı kablo bağlantılarının Rum kesiminden Yunanistan'a uzanan hattı, Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgesinden geçmektedir. Bu da Türkiye'nin haklarının gasp edilmesi anlamına gelmektedir. Benzer şekilde Avrupa'nın kendisine enerji üssü olarak planladığı Yunanistan'a, İsrail ve Rum yönetimi üzerinden bağlanacak denizaltı kablolardan elektrik iletimi projesi olan Avrasya Enterkonnekte Projesi'nin Harita 3'te görüldüğü üzere (EuroAsia InterConnector Project) güzergâhı Türkiye'nin kıta sahanlığını ihlal etmektedir.

Doğu Akdeniz'deki mesele, sadece hidrokarbon rezervlerine sahip olmak olarak okunmamalı, geleceğin enerji yollarının geçeceği merkezi kontrol etme olarak da görülmelidir. Gelecekte Türkiye adına enerji arz güvenliğinin sağlanması için de Doğu Akdeniz'deki Mavi Vatan sınırlarının korunması ve hak ihlallerinin önlenmesi hayatidir.

Haritada hatların güzergâhlarının, bazı münhasır ekonomik bölge anlaşmalarının netleşmesine bağlı olarak değişebileceği belirtilmektedir. Ancak harita üzerinde kullanılan münhasır ekonomik bölge sınırları, Yunan tezlerine göre oluşturulan Seville haritasıyla uyumludur. Yunanistan'ın AB'nin de desteğini alarak Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi dışlama ve yalnızlaştırma politikasına, o dönemdeki konjonktürde Mısır ve İsrail de dâhil olmuştur. Bu anlaşmaların Yunanistan lehine gelişerek gerçekleşmesi durumunda ise Hindistan'ın Arap-Akdeniz koridorunun enerji ayağının tamamlanması sağlanacak ve Yunanistan'ın enerji üssü olma hedefi desteklenmiş olacaktır.

Koridorun enerji alanında planlanan modeli, sadece hidrokarbon kaynaklarla sınırlı değildir, yenilenebilir kaynaklarla üretilen elektrik enerjisini de kapsamaktadır. Petrol sonrası dönemde yenilenebilir kaynaklardan elde edilecek enerjinin Hindistan'dan başlayarak Arap Yarımadası'ndan geçmesi ve Avrupa'ya kadar iletilebilmesi planlanmaktadır.

Doğu Akdeniz'de gerçekleştirilmesi planlanan Avrasya Enterkonnekte Projesi de bunun temelini oluştururken Mısır ile başlayarak ve daha sonra Afrika genelinden gelecek enerji de bu amaca hizmet edecektir. Bu nedenle şu anda Doğu Akdeniz'deki mesele, sadece hidrokarbon rezervlerine sahip olmak olarak okunmamalı, geleceğin enerji yollarının geçeceği merkezi kontrol etme olarak da görülmelidir. Gelecekte Türkiye adına enerji arz güvenliğinin sağlanması için de Doğu Akdeniz'deki Mavi Vatan sınırlarının korunması ve hak ihlallerinin önlenmesi hayatidir.

Koridorun çıkış noktası olan Hindistan'ın da İsrail ile ekonomik ilişkilerini son 10 yıl içerisinde büyük bir ivmeyle geliştirdiği görülmektedir. Bu durumda en fazla katkıyı sağlayan gelişme 2012 yılında Hint-İsrail Ticaret Odaları Federasyonunun kurulması olmuştur. Bu federasyon çalışmaları kapsamında teknoloji transferleri gerçekleştirilmiş ve istihdam servisleri, siber ve tarım teknolojileri alanlarında iş birlikleri arttırılmıştır. İsrail ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) arasındaki normalleşme sonrasında da bu federasyonun uluslararası statü kazandırılmış hâli Uluslararası Hindistan-İsrail Ticaret Odaları Federasyonu ismiyle Dubai merkezli olarak kurulmuştur. Bununla birlikte iş birliği ve teknoloji transfer çalışmaları federasyon üyesi üç ülke arasında genişletilmiştir. İsrail ve BAE arasında artan iş birlikleri, iki ülkenin de hâlihazırda iyi ilişkilerinin olduğu Hindistan'ın koridor projesini destekleyecektir.

Bu üçlü oluşumun ilk icraatı da Mayıs 2021'de ilan edilen Hindistan merkezli İsrailli Ecoppia şirketinin BAE'deki önemli projeler için yenilikçi robotik güneş temizleme teknolojisi üretmesi olarak lanse edilmiştir. Sonuç olarak AB, Yunanistan, Rum yönetimi, İsrail ve Mısır'ın enerji alanındaki politikaları arasındaki uyum, alternatif projeleri mümkün kılmaktadır. Bu noktada söz konusu ülkeler arasındaki iş birlikleri ve ticaretlerin artması bu tür projeleri destekleyici bir rol oynayacaktır. Ancak bu tür hamleler, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki haklarının gasp edilmesiyle mümkün olabileceği için her anlamda Türkiye'nin aleyhine gözükmektedir. ■